



Finanční arbitř

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz

www.finarbitr.cz

Evidenční číslo: FA/10407/2015
Spisová značka (uvádějte vždy v korespondenci): FA/SU/535/2014

Nález

Finanční arbitř příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 14. 11. 2014 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi na návrh ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti ESSOX s. r. o., IČO 26764652, se sídlem Senovážné náměstí 231/7, 370 21 České Budějovice, zapsané v obchodním rejstříku vedeném krajským soudem v Českých Budějovicích, spisová značka C 12814, zastoupené na základě plné moci ze dne 3. 12. 2014 JUDr. Luďkem Chvostou, advokátem ev. č. ČAK 02911, White & Case (Europe), LLP, se sídlem Na Příkopě 14, Praha 1, PSČ 110 00 (dále jen „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o zaplacení částky 51.323,01 Kč, takto:

- I. Instituce, ESSOX s. r. o., se sídlem Senovážné náměstí 231/7, 370 21 České Budějovice, je povinna navrhovateli, ■ zaplatit částku 907,42 Kč (slovy: devět set sedm korun českých a čtyřicet dva haléřů), a to ve lhůtě 3 dnů ode dne právní moci tohoto nálezu.**
- II. Návrh se v části o zaplacení částky 50.415,59 Kč (slovy: padesát tisíc čtyři sta patnáct korun českých a padesát devět haléřů) zamítá.**
- III. Instituce, ESSOX s. r. o., je povinna podle § 17a zákona o finančním arbitrovi zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč (slovy: patnáct tisíc korun českých) na účet Kanceláře finančního arbitra vedený u České národní banky, č. ú. ■ variabilní symbol platby 5352014, konstantní symbol platby 558, a to do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu.**

O d ů v o d n ě n í :

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se v řízení před finančním arbitrem domáhá zaplacení částky, resp. vrácení prostředků, které Instituci jako poskytovateli spotřebitelského úvěru nenáleží, neboť závazek ze smlouvy o spotřebitelském úvěru splatil předčasně.

Finanční arbitř při zkoumání podmínek řízení z předložených podkladů zjistil, že Navrhovatel s Institucí dne 24. 1. 2014 uzavřel Smlouvu o úvěru č. ■ kterou se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli finanční prostředky ve výši 449.501,- Kč a Navrhovatel se zavázal poskytnuté

peněžní prostředky Instituci ve sjednané době a dohodnutým způsobem vrátit společně s úroky (dále jen „Smlouva o úvěru“).

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel ve smluvním vztahu s Institucí vystupoval jako fyzická osoba, která jedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání. Finanční arbitr považuje Navrhovatele za spotřebitele ve smyslu ustanovení § 3 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi.

Z veřejného seznamu obchodního rejstříku finanční arbitr zjistil, že Instituce je obchodní společností, která je držitelem živnostenského oprávnění s předmětem podnikání „*Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru*“ s datem vzniku oprávnění dne 12. 8. 2011 na dobu neurčitou, na jehož základě byla při splnění dalších podmínek v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, oprávněna v době uzavření Smlouvy o úvěru poskytovat a zprostředkovat spotřebitelské úvěry. Instituce tedy může být institucí ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi.

Smlouva o úvěru v projednávaném případě představuje smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, která byla uzavřena za účinnosti zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 43/2013 Sb. (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“), protože není ve smyslu ustanovení § 2 zákona o spotřebitelském úvěru smluvním vztahem vyloučeným z působnosti tohoto zákona.

Finanční arbitr tedy konstatuje, že je příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, neboť se jedná o spor mezi věřitelem a spotřebitelem při poskytování spotřebitelského úvěru podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 a 3 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle ustanovení § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českého soudu.

4 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že v souvislosti s poskytnutím úvěru ve výši 449.501,- Kč (pořizovací cena 514.086,- Kč – přímá platba 117.000,- Kč + poplatek za sjednání smlouvy 52.415,- Kč) zaplatil za období dvou měsíců trvání Smlouvy o úvěru částku 117.000,- Kč jako přímou platbu, 13.292,- Kč jako první řádnou splátku úvěru a 454.307,- Kč jako částku potřebnou pro předčasné splacení úvěru, celkem tedy 584.599,- Kč. Podle Navrhovatele se jedná „*o celkové navýšení 135.098,- Kč tj. o 30,05 % za dva měsíce trvání poskytnutého úvěru ve výši 449.501,- Kč.*“

Navrhovatel namítá, že částka pro předčasné splacení úvěru 454.307,- Kč, kterou splatil úvěr po dvou měsících trvání Smlouvy o úvěru, zahrnuje v celé výši poplatek za sjednání smlouvy rovnající se částce 52.415,- Kč. Navrhovatel namítá, že poplatek za sjednání smlouvy byl povinen podle Přehledu plateb splácet ve 48 měsíčních splátkách ve výši 1.091,99 Kč a Instituce tak má právo pouze na 1/48 celkové výše tohoto poplatku.

Navrhovatel namítá, že Instituce neoprávněně navýšila celkové náklady spotřebitelského úvěru, když podle § 15 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru má spotřebitel právo na snížení celkových nákladů spotřebitelského úvěru o výši úroku a dalších nákladů, které by byl spotřebitel povinen platit v případě, kdy by nedošlo k předčasnému splacení spotřebitelského úvěru.

Navrhovatel proto akceptuje částku 4.431,- Kč jako náhradu nákladů, částku 6.784,55 Kč jako úrok k datu ukončení Smlouvy o úvěru a částku 1.091,99 Kč jako 1/48 poplatku za sjednání smlouvy.

6 Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že uzavřela s Navrhovatelem Smlouvu o úvěru dne 24. 1. 2014 a že Navrhovatel úvěr ze Smlouvy o úvěru předčasně splatil dne 24. 3. 2014, když Instituci uhradil částku ve výši 454.307,- Kč.

Instituce připouští, že částku určenou k předčasnému splacení úvěru Navrhovatel Instituci uhradil již dne 20. 3. 2014, ale současně tvrdí, že kalkulace předčasného splacení se vždy provádí s určitým časovým rozestupem, neboť výpočet částky pro předčasné splacení ke konkrétnímu dni by druhý den již nebyl použitelný. Instituce namítá, že vůle obou stran ve smyslu stanovení konkrétního okamžiku předčasného splacení úvěru je následně vtělena do Dohody o ukončení Smlouvy o úvěru.

Instituce tvrdí, že při vyčíslení částky pro předčasné splacení úvěru ke dni 24. 3. 2014 postupovala podle čl. I. bodu 7. Obchodních podmínek, a že částka 454.307,- Kč se skládá z nesplacené jistiny úvěru ve výši 443.091,45 Kč, dále z úroku ve výši 6.784,55 Kč a náhrady nákladů ve výši 1 % z nesplacené jistiny, tj. 4.431,- Kč. Ke dni 20. 3. 2014 pak částka potřebná pro předčasné splacení podle Instituce činila 453.338,- Kč (z toho jistina 443.091,45 Kč, náhrada nákladů 4.431,- Kč a úrok 5.815,12 Kč).

Instituce argumentuje, že při výpočtu úroku z úvěru vycházela z konvence úročení 30/360, přičemž fragment úroku od poslední řádné splátky do dne předčasného splacení vypočetla tak, že roční úrokovou sazbu úvěru vydělila dvanácti, resp. vynásobila 30/360, následně vynásobila podílem počtu úročených dní (tj. dní mezi řádnou splátkou 24. 2. 2014 a dnem předčasného splacení 20. 3. 2014) na počtu dní v rozhodném období (tj. dní mezi řádnými splátkami 24. 2. 2014 a 24. 3. 2014) tedy 24/28 a konečně vynásobila vyšší dlužné jistiny 443.091,45 Kč. Tento postup podle názoru Instituce plně odpovídá úročení úvěru podle konvence úročení 30/360.

Pokud jde o smluvní sjednání konvence 30/360 Instituce tvrdí, že ačkoliv takové ujednání není v Obchodních podmínkách výslovně zakotveno, nepochybně vyplývá ze způsobu výpočtu úroku z poskytovaných úvěrů a jeho rozdělení do jednotlivých splátek úvěru, když při použití jiné konvence úročení úvěru by vycházely jiné částky. Současně sjednání konvence 30/360 vyplývá z příslušných Přehledů plateb/tabulek umoření a konečně i z čl. VI. bodu 2. Obchodních podmínek, podle kterého „[ú]rok splatný za den se stanoví jako úrok vypočtený jako součin celkové výše úvěru a úrokové sazby zjištěné jako podíl úrokové sazby uvedené ve Smlouvě a čísla 365, a to za každý den od data podpisu smlouvy do data řádné úhrady dlužné částky klientem společnosti.“ Toto ujednání o výpočtu denního úroku podle konvence ACT/365 pro případ odstoupení Navrhovatele od smlouvy by podle názoru Instituce pozbývalo smyslu v případě, že by konvence úročení ACT/365 měla být používána pro celý smluvní vztah.

Pokud jde o povinnost Navrhovatele hradit poplatek za sjednání smlouvy, Instituce tvrdí, že ta plyne přímo z textu Smlouvy o úvěru, konkrétně z části označené jako „FINANCOVÁNÍ“, kde je výslovně stanoveno, že výše úvěru je sjednána jako částka odpovídající pořizovací ceně snížené o přímou platbu a navýšené o poplatek za sjednání smlouvy. Ujednání o poplatku za sjednání smlouvy je dále součástí Obchodních podmínek, konkrétně čl. I. bodu 9, podle něž

poplatek za sjednání smlouvy „[j]e součástí výše úvěru a jedná se o administrativní poplatek společnosti za sjednání smlouvy/uzavření smlouvy“.

Instituce tvrdí, že údaj o povinnosti hradit poplatek za sjednání smlouvy a o jeho výši je součástí formuláře pro standardní informace o spotřebitelském úvěru ke Smlouvě o úvěru a současně je údaj o výši poplatku za sjednání smlouvy a jeho rozpadu do jednotlivých splátek uveden v Přehledu plateb, který je součástí Smlouvy o úvěru.

Instituce tvrdí, že protože na úhradu tohoto poplatku neměl Navrhovatel dost finančních prostředků, dohodl se s Institucí tak, že o výši poplatku bude navýšena celková výše úvěru. Pravidelnými splátkami úvěru pak podle Instituce dochází k úmoru úvěru včetně jeho části odpovídající poplatku za sjednání smlouvy.

Instituce argumentuje, že v souladu s čl. III. písm. A bodu 1. a bodu 2. Obchodních podmínek uhradila úvěr, resp. peněžní prostředky poskytnuté Navrhovateli k účelu podle Smlouvy o úvěru Prodávajícímu. Instituce tvrdí, že částku 52.415,- Kč odpovídající poplatku za sjednání smlouvy pak Instituce uhradila na účet Prodávajícího v rámci úhrady částky 87.358,- Kč dne 20. 2. 2014.

7 Pokus o smír

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Navrhovatel na výzvu finančního arbitra ohledně možnosti smírného řešení sporu uvedl, že považuje smír za možný, pokud Instituce vrátí Navrhovateli částku 40.107,46 Kč, kterou uhradil v souvislosti s předčasným splacením úvěru. Instituce je přesvědčena, že nárok Navrhovatele není po právu a proto trvá na zamítnutí návrhu. Smírného řešení se proto mezi stranami sporu finančnímu arbitrovi nepodařilo dosáhnout.

8 Právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady. Finanční arbitr v řízení postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle § 24 tohoto zákona přiměřeně podle správního řádu.

Předmětem sporu je částka 51.323,01 Kč, tj. poměrná část poplatku za sjednání Smlouvy o úvěru ve výši 52.415,- Kč, kterou Navrhovatel požaduje po Instituci vrátit, neboť Navrhovatel závazek ze Smlouvy o úvěru splatil předčasně, a proto má právo na snížení celkových nákladů spotřebitelského úvěru o poměrnou část tohoto poplatku.

8.1 Právní režim Smlouvy o úvěru

Smlouvu o úvěru uzavřely strany sporu za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“).

Přestože smluvní strany výslovně neodkázaly na smluvní typ upravený § 2395 a násl. občanského zákoníku, považuje finanční arbitr Smlouvu o úvěru za smlouvu o úvěru ve smyslu citovaného ustanovení, když to, že se jedná o smlouvu o úvěru, vyplývá nejen z jejího slovního

označení „Žádost/SMLOUVA O ÚVĚRU“, ale zejména pak ze smluvních ujednání o právech a povinnostech smluvních stran obsažených zejména v části III písm. A) Smlouva o úvěru body 1. Podmínky čerpání a 2. Způsob akceptace Žádosti Obchodních podmínek, tak z ustanovení čl. VI bodu 12. Obchodních podmínek, podle nichž se strany sporu jako smluvní strany dohodly, že jejich závazkové vztahy se řídí českým právním řádem, tzn. občanským zákoníkem a některé podmínky vyplývající z předmětné smlouvy se řídí příslušnými ustanoveními zákona o spotřebitelském úvěru.

Smlouva o úvěru je současně smlouvou spotřebitelskou podle § 1810 občanského zákoníku, podle kterého se ustanovení tohoto dílu „*použijí na smlouvy, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel (dále jen „spotřebitelské smlouvy“) a na závazky z nich vzniklé.*“, když Instituce jako podnikatel, tj. osoba, která samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, uzavřela Smlouvu o úvěru s Navrhovatelem jako spotřebitelem, tedy člověkem, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná. Stejně tak je Smlouva o úvěru smlouvou o spotřebitelském úvěru uzavřenou v režimu zvláštní právní úpravy zákona o spotřebitelském úvěru.

Posuzovaná Smlouva o úvěru je současně smlouvou o vázaném spotřebitelském úvěru v intencích § 14 zákona o spotřebitelském úvěru.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr zjistil, že Smlouva o úvěru je jednostranně závislá na Kupní smlouvě. Podle článku III. písm. A) Smlouva o úvěru bodu 4. Druh úvěru, účel úvěru Obchodních podmínek „*[ú]věř poskytovaný klientovi Smlouvou je určen výhradně na nákup předmětu financování vybraného a určeného klientem a specifikovaného ve Smlouvě...*“, Smlouva o úvěru tedy naplňuje dikci ustanovení § 14 odst. 2 zákona o spotřebitelském úvěru, neboť se jedná o smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr a která je určena výhradně k financování koupě určitého zboží. Zároveň jsou naplněny i vyvratitelné domněnky jednostranné závislosti uvedené v § 14 odst. 2 písm. b) a c) zákona o spotřebitelském úvěru, když Prodávající vystupoval současně jako zprostředkovatel spotřebitelského úvěru, přičemž ve Smlouvě o úvěru je shodně jako v Kupní smlouvě přesně označen předmět koupě – vozidlo MERCEDES R třída (251) Diesel – 320 CDI 4Matic L, objem motoru 2 987, číslo karoserie ■, rok výroby 2007, najeto 67 108 km, číslo technického průkazu ■, ■ (dále jen „Automobil“). Skutečnost, že Smlouva o úvěru je smlouvou o vázaném spotřebitelském úvěru ve smyslu § 14 zákona o spotřebitelském úvěru, dokládá i ustanovení článku III. písm. A) Smlouva o úvěru bodu 6. Vady předmětu financování, smlouva o vázaném úvěru Obchodních podmínek „*[j]estliže klient – spotřebitel platně odstoupí od kupní či jiné smlouvy, kterou nabyt vlastnictví k financovanému zboží dle čl. II. odst. 4 OP, zaniká též Smlouva.*“

8.2 Obsah Smlouvy o úvěru

Smlouva o úvěru má podobu formulářové smlouvy a je částečně vtělena do tabulky. Základní práva a povinnosti smluvních stran nejsou vyjádřena ve smlouvách tohoto typu obvyklými souvislými větami obsahujícími závazky smluvních stran, ale pouze jako hesla ve spojení s číselnými údaji. Smluvní práva a povinnosti jsou pak rozvedena do slovních spojení a vět až v Obchodních podmínkách, které Navrhovatel podle článku I. Smlouvy o úvěru „*[o]bdržel...seznámil se s nimi a nemá k nim žádné výhrady, a vyjadřuje svůj výslovný souhlas být těmito v plném rozsahu vázán*“.

Finanční arbitr zjistil, že Smlouvu o úvěru strany sporu uzavřely dne 24. 1. 2014, datum splatnosti první měsíční splátky bylo sjednáno na 24. 2. 2014, datum splatnosti dalších měsíčních splátek je vždy k 24. dni každého kalendářního měsíce.

Podle článku III. písm. A) Smlouvy o úvěru bodu 2. Způsob akceptace žádosti Obchodních podmínek „[k]lient tímto projevuje svůj výslovný souhlas s tím, že úvěr poskytnutý klientovi Smlouvou k účelu dle Smlouvy bude společností poskytnut (uhrazen) přímo dodavateli předmětu financování, a to zpravidla po dodání předmětu financování dodavatelem klientovi, o kterém musí být pořízen předávací protokol dle čl. III písm. A) odst. 4 Smlouvy.“

Podle článku I. Obecná ustanovení bodu 5. Náklady na úvěr Obchodních podmínek „[k]lient je povinen platit náklady na úvěr, tj. úroky, poplatky, příp. pojistné a ostatní náklady a platby (náklady na vymáhání pohledávky apod.), jejichž výše je uvedena v Žádosti/Smlouvě o úvěru a Sazebníku a nebo tyto vzniknou ve vztahu ke Smlouvě.“

Podle článku I. Obecná ustanovení bodu 9. Pojmosloví Obchodních podmínek „[p]oplatek za sjednání smlouvy je součástí výše úvěru a jedná se o administrativní poplatek společnosti za sjednání/uzavření Smlouvy“.

Podle článku I. Obecná ustanovení bodu 7. Předčasné splacení Obchodních podmínek „[k]lient je oprávněn kdykoliv splatit zcela nebo zčásti své peněžní závazky ze Smlouvy před dobou stanovenou ve Smlouvě...Klient je povinen oznámit společnosti předčasné splacení písemným oznámením doručeným společnosti nejpozději v den, kdy je částka předčasného splacení připsána k účtu společnosti...K předčasnému ukončení smlouvy z důvodu jejího předčasného splacení se vyžaduje písemná dohoda obou smluvních stran, ve které bude zejm. odsouhlasena částka předčasného splacení.“

8.3 Platnost ujednání o povinnosti platit Poplatek za sjednání smlouvy

Podle Obchodních podmínek je Navrhovatel povinen platit náklady na úvěr, jejichž výše je uvedena ve Smlouvě o úvěru a Sazebníku nebo ty, které vzniknou ve vztahu ke Smlouvě o úvěru. Finanční arbitr zjistil, že Sazebník žádnou položku odpovídající poplatku za sjednání smlouvy ve výši 52.415,- Kč (dále jen „Poplatek za sjednání smlouvy“) neobsahuje. Smlouva o úvěru neobsahuje slovně formulovanou povinnost Navrhovatele hradit Poplatek za sjednání smlouvy.

Smlouva o úvěru obsahuje část označenou jako „FINANCOVÁNÍ“, ve které lze nalézt následující položky (pozn. finančního arbitra text v závorkách je ve Smlouvě o úvěru vždy uveden písmem o velikosti přibližně 1 mm, tedy menším písmem, než ostatní text Smlouvy o úvěru): „Pořizovací cena (vč. dopl. služeb): 514 086 Kč“, „Přímá platba v %: 22.75 %“, „Počet splátek: 48“, „Měs. splátka (včetně pojištění pokud sjednáno): 13 292 Kč“, „Úroková sazba p. a.: 18,37%“, „Přímá platba: 117 000 Kč“, „Celková splatná částka (suma splátek vč. pojištění pokud sjednáno): 638 016 Kč“, „Výše úvěru (pořiz. cena-přímá platba+poplatek za sjednání sml.): 449 501 Kč“, „RPSN v %: 28,81 %“, „Ve smlouvě není sjednáno žádné pojištění“.

Jedinou zmínku o poplatku tak ve Smlouvě o úvěru našel finanční arbitr v části „Výše úvěru“ a za ním následuje v závorce text menším písmem o velikosti přibližně 1 mm „(pořiz.cena-přímá platba+poplatek za sjednání sml.):“. Za tímto textem je uvedena částka 449.501,- Kč.

Smlouva o úvěru dále obsahuje údaj o pořizovací ceně 514.086,- Kč a údaj o výši přímé platby 117.000,- Kč, absentuje však explicitní údaj o potřebném financování na pořízení Automobilu,

tedy o částce 397.086,- Kč, která je výslovně uvedena i v Kupní smlouvě a kterou lze zjistit jako rozdíl pořizovací ceny Automobilu a přímé platby.

Údaj o Poplatku za sjednání smlouvy a jeho výši je možné zjistit výpočtem, a to jako rozdíl výše úvěru (tedy celkové výše spotřebitelského úvěru) 449.501,- Kč a potřeby finančních prostředků na pořízení Automobilu 397.086,- Kč. Tak lze dojít k částce 52.415,- Kč.

Z předložené Faktury finanční arbitr zjistil, že částku odpovídající Poplatku za sjednání smlouvy Instituce uhradila na účet Prodávajícího. Tuto úhradu zaplatila Prodávajícímu jako plnění ze závazkového vztahu uzavřeného mezi Institucí a Prodávajícím. Částku Poplatku za sjednání smlouvy tedy Instituce použila na úhradu svých nákladů plynoucích z jiného závazkového vztahu než ze Smlouvy o úvěru.

Finanční arbitr nejprve posuzoval, zda Navrhovatel a Instituce ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy ve Smlouvě o úvěru sjednali platně.

Obecně, právní jednání je projev vůle, který směřuje k vyvolání právních následků. Pojmovými znaky právního jednání je projev vůle jednajícího, zaměření této vůle k vyvolání právních následků a dovolenost takového projevu vůle právním řádem. Pokud některý z pojmových znaků právního jednání chybí, nejedná se o právní jednání a toto jednání se označuje za nicotné resp. zdánlivé, neboť pouze vzbuzovalo zdání právního jednání. Podle § 554 občanského zákoníku „[k] zdánlivému právnímu jednání se nepřihlíží.“, tudíž je třeba na takové právní jednání hledět, jako by nikdy neexistovalo.

Finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel a Instituce neprojevíli vážnou vůli směřující k vyvolání právních následků specifikovaných v ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy. Proto posuzoval pouze to, zda obsah tohoto ujednání, resp. právní následky, ke kterým vůle smluvních stran směřovala, byl mezi stranami sporu vymezen dostatečně srozumitelně a určitě.

Pokud by finanční arbitr shledal ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy neurčitým nebo nesrozumitelným, toto ujednání by nebylo právním jednáním, neboť podle § 553 odst. 1 občanského zákoníku „[o] právní jednání nejde, nelze-li pro neurčitost nebo nesrozumitelnost zjistit jeho obsah ani výkladem.“

Pokud jde o srozumitelnost ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy, srozumitelnost právního jednání chápe finanční arbitr jako kvalitu formy (tj. slovní nebo jiné vyjádření), jakou byla vůle jednajícího projevena. Nejvyšší soud České republiky v rozhodnutí ze dne 2. 6. 2014, sp. zn. 23 Cdo 879/2014, obdobně judikoval, že projev vůle „je nesrozumitelný, jestliže jednající nedosáhl - vadným slovním nebo jiným zprostředkováním - jasného vyjádření své vůle.“ Ačkoliv citované rozhodnutí vychází z právní úpravy před účinností občanského zákoníku, lze tyto závěry přiměřeně aplikovat i na § 553 odst. 1 občanského zákoníku, neboť úprava srozumitelnosti je v obou případech téměř totožná. Shodně se ohledně srozumitelnosti vyjádřila odborná veřejnost, např. v publikaci *Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 1978, podle níž „[p]rojev vůle není srozumitelný, pokud výrazům, kterými je vůle navenek komunikována, nelze porozumět, takže se nelze seznámit s obsahem projevené vůle“.* Použité slovní spojení „poplatek za sjednání smlouvy“ neobsahuje žádná cizí ani neobvyklá slova, jejichž význam by průměrnému spotřebiteli nebyl znám a finanční arbitr proto považuje ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy za srozumitelné.

Pokud jde o určitost ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy, finanční arbitr chápe určitost právního jednání jako kvalitu obsahu právního jednání, tj. zda se jednajícím podařilo

jednoznačně stanovit právní následky, ke kterým jeho vůle směřovala. K určitosti projevu vůle jako pojmovému znaku právního jednání se Nejvyšší soud taktéž vyjádřil v rozsudku ze dne 2. 6. 2014, sp. zn. 23 Cdo 879/2014, kdy judikoval, že „*projev vůle je neurčitý, je-li nejistý jeho obsah, to jest - mimo případy, kdy vůbec chybí určitá vůle - když se jednajícím nepodařilo obsah vůle jednoznačným způsobem stanovit*“. Obdobně se vyjádřila odborná veřejnost ve shora zmíněné publikaci na straně 1978, podle níž „*[p]rojev vůle není určitý, pokud použité výrazy nejsou po obsahové stránce dostatečně konkrétní a jasné, takže nelze určit, jaké právní následky má projevená vůle vyvolat...Platí, že obsah právního jednání je vymezen dostatečně, pokud lze určit, jaká práva a povinnosti mají z právního jednání stranám vzniknout...Právní jednání není nesrozumitelné či neurčité, pokud lze nedostatky spojené s projevem vůle odstranit výkladem.*“

Podle § 556 odst. 1 občanského zákoníku „*[c]o je vyjádřeno slovy nebo jinak, vyloží se podle úmyslu jednajícího, byl-li takový úmysl druhé straně znám, anebo musela-li o něm vědět. Nelze-li zjistit úmysl jednajícího, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen.*“

Podle § 556 odst. 2 občanského zákoníku „*[p]ři výkladu projevu vůle se přihlédne k praxi zavedené mezi stranami v právním styku, k tomu, co právnímu jednání předcházelo, i k tomu, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají.*“

Finanční arbitr tedy nejprve v souladu s § 556 odst. 1 občanského zákoníku podrobil jazykovému, resp. sémantickému zkoumání slovní spojení „poplatek za sjednání smlouvy“.

Pod pojmem „poplatek“ si lze v běžném životě představit určitou dávku, zpravidla vyjádřenou v penězích, která se platí druhé osobě za určité zboží nebo služby. Slovní spojení „sjednání smlouvy“ odpovídá v posuzovaném případě činnosti nebo souboru administrativních úkolů, jejímž cílem je zjištění a utřídění rozhodných informací za účelem dosažení konkrétního cíle, tj. v tomto případě uzavření Smlouvy o úvěru, a následné poskytnutí účelově vázaného úvěru. Takovou administrativní činností může být např. pomoc při podání žádosti o úvěr, vyhotovení úvěrové smlouvy, zjištění nezbytných informací, vysvětlení odborných pojmů nebo zajištění potřebných dokumentů. V tomto případě, posuzované slovní spojení obsahuje závazek za úplatu vykonat určitou administrativní činnost za účelem uzavření Smlouvy o úvěru a poskytnutí účelově vázaného úvěru, přičemž tuto činnost nutně nemusí vykonat pouze věřitel, ale i např. zprostředkovatel, který je oprávněn jednat jménem věřitele.

V souladu s § 556 odst. 1 občanského zákoníku se tak finanční arbitr dále zabýval otázkou, zda lze z ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy ve Smlouvě o úvěru, resp. z celé smluvní dokumentace nebo z jiných předložených podkladů a tvrzení stran sporu zjistit úmysl Instituce, jakou činnost se na základě tohoto ujednání zavázala za úplatu vykonat a dále zda byl tento úmysl Navrhovatelé znám nebo musel-li o něm vědět. Z článku I. bodu 9. Obchodních podmínek vyplývá, že Navrhovatel je povinen uhradit Poplatek za sjednání smlouvy jako „*[a]dministrativní poplatek společnosti za sjednání smlouvy/uzavření Smlouvy*“.

Při posuzování určitosti ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy nemůže finanční arbitr přehlédnout závěry Ústavního soudu v nálezu ze dne 10. 4. 2014, sp. zn. III. ÚS 3725/13 (dále jen „Nález“), ve kterém Ústavní soud rozhodoval o ústavní stížnosti týkající se zásahu do ústavně zaručených práv a svobod, kterou podala fyzická osoba v návaznosti na zamítavé rozhodnutí obecného soudu na určení neplatnosti ujednání o poplatku za správu úvěru, a dále závěry občanskoprávního a obchodněprávního kolegia Nejvyššího soudu ve sjednocujícím stanovisku sp. zn. Cpjn 203/2013 ze dne 23. 4. 2014 (dále jen „Stanovisko“), ve kterém se

Nejvyšší soud vyjadřoval k posuzování určitosti a přiměřenosti poplatku za správu úvěru a které Nejvyšší soud vydal mimo jiné též v návaznosti na náleží Ústavního soudu.

Ústavní soud v Nálezu nad rámec posuzované věci vyjádřil své přesvědčení, že sjednání poplatků za správu úvěru (případně jakýchkoli dalších poplatků) vedle úroku je přípustné a tyto poplatky nemusí být na újmu žádného z účastníků smluvního vztahu, neboť se jedná o jednu ze složek dohodnuté ceny plnění. Ústavní soud současně potvrdil, že pojem „poplatek za správu úvěru“ může být obecně vymezen bez taxativního vymezení jednotlivých služeb, které obsahuje, vzhledem k tomu, že se jedná o paušální poplatek.

Nejvyšší soud ve Stanovisku uvedl, že „[u]jednání o poplatku za správu úvěru ve smlouvě o úvěru není neurčité jen proto, že neobsahuje úplný výčet činností, za něž je poplatek sjednán“. Podle bodu 9 Stanoviska „[p]ožadavek určitosti konkrétního smluvního ujednání nelze posuzovat izolovaně, nýbrž v kontextu celé smlouvy“, přičemž bod 10 k tomu dále uvádí, že „[s]kutečnost, zda a jaké plnění úvěrový věřitel poskytl úvěrovému dlužníku v rámci správy úvěru, je pro posouzení určitosti ujednání o poplatku za správu úvěru nerozhodná. Následné chování stran (§ 266 odst. 3 obch. zák.) může být významné při výkladu použitého výrazu, nemůže však obsah právního úkonu nijak doplňovat, omezovat či jinak měnit“. Bod 12 Stanoviska dále doplňuje, že „[v]yložitelnost výrazu „správa úvěru“ a paušální charakter poplatku za správu úvěru nevyžadují pro naplnění požadavku určitosti právního úkonu taxativní výčet činností (úkonů, služeb, protiplnění), za něž je poplatek sjednán“. Z bodu 21 Stanoviska současně vyplývá, že je „[p]ro posouzení poplatku za správu úvěru jako části ceny plnění nerozhodné, zda předmětný poplatek kryje též náklady na vnitřní činnost úvěrového věřitele, zda úvěrový věřitel poskytl úvěrovému dlužníku konkrétní protiplnění, nebo zda správu úvěru vykonává převážně ve svém zájmu“.

Ačkoliv Nejvyšší soud ve Stanovisku posuzoval poplatek za správu úvěru, který zahrnuje úhradu za jiné služby než poplatek v tomto sporu, jedná se o závazek stejného charakteru, tj. vedlejší ujednání paušální povahy zahrnující úhradu nákladů za soubor činností, které je součástí celkové ceny plnění a jehož uhrazení je třeba k poskytnutí úvěru. Závěry Nejvyššího soudu ohledně posuzování určitosti poplatku za správu úvěru jsou tedy v tomto smyslu přiměřeně aplikovatelné i na ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy.

Na smluvní ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy je proto třeba nahlížet jako na vedlejší ujednání, které slouží k úhradě nákladů, které nejsou kryty pravidelnými splátkami, neboť tyto splátky slouží k úhradě jistiny a úroků jako ceny za poskytnutí finančních prostředků. Poplatek za sjednání smlouvy je součástí vícesložkové ceny plnění, která odpovídá balíčku plnění poskytnutého věřitelem a kterou bylo nezbytně třeba uhradit, aby mohlo dojít k uzavření Smlouvy o úvěru a poskytnutí účelově vázaného úvěru.

Již ze samotného vymezení poplatku ve smluvní dokumentaci, resp. jeho názvu v části Smlouvy o úvěru „FINANCOVÁNÍ“ jako „poplatek za sjednání sml.“ a v článku I. bod 9 Obchodních podmínek jako „poplatek za sjednání smlouvy“ ve smyslu § 556 odst. 1 občanského zákoníku jednoznačně určit, že úmyslem Instituce, který navenek projevila ve Smlouvě o úvěru, bylo krytí nákladů, které Instituci vznikly v souvislosti s uzavřením Smlouvy o úvěru a poskytnutím účelově vázaného úvěru.

Vzhledem k tomu, že tuto svoji vůli Instituce srozumitelně vyjádřila ve smluvní dokumentaci, kterou Navrhovatel obdržel, lze současně dospět i k závěru, že úmysl Instituce, krytí tímto poplatkem náklady na činnost spojenou s uzavřením Smlouvy o úvěru, byl Navrhovateli při uzavření Smlouvy o úvěru znám nebo o něm minimálně musel vědět.

Ve světle výše uvedeného Stanoviska a Nálezu není pro posouzení určitosti ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy třeba blíže zkoumat, jaké konkrétní činnosti se na základě tohoto poplatku Instituce zavázala vykonat, resp. zda tyto činnosti skutečně vykonala. Obsahem tohoto poplatku může být jakákoliv činnost, kterou je nezbytně třeba provést pro uzavření Smlouvy o úvěru, přičemž není vyloučeno, že tuto činnost pro věřitele provede třetí osoba např. zprostředkovatel, a Instituce mu ve formě provize následně náklady spojené s touto činností zpětně proplatí.

S ohledem na shora uvedené finanční arbitr shrnuje, že skutečnost, že Poplatek za sjednání smlouvy Instituce použila k úhradě výdajů, které jí vznikly v souvislosti s plněním závazkového vztahu s třetí osobou, nezakládá neurčitost tohoto ujednání.

Pokud jde o výši Poplatku za sjednání smlouvy, finanční arbitr zjistil, že i když není výše Poplatku za sjednání smlouvy explicitně uvedena ve Smlouvě o úvěru, nelze takové smluvní ujednání považovat za nesrozumitelné nebo neurčité, neboť výši Poplatku za sjednání smlouvy lze základními matematickými operacemi dopočítat.

Podle § 6 odst. 1 ve spojení s přílohou č. 3 odst. 1 písm. i) zákona o spotřebitelském úvěru je věřitel povinen uvést ve smlouvě o spotřebitelském úvěru „*soupis uvádějící lhůty a podmínky pro splacení úroku a veškeré související opakující se či jednorázové poplatky, mají-li být poplatky a úroky placeny bez umoření jistiny*“.

Jakkoliv je možné si představit případy, kdy výše některého poplatku není dána pevným číslem, ale např. procentem z nesplacené jistiny (např. povinné pojistné činí 0,01 % z nesplacené jistiny apod.), v případě, kdy je údaj o poplatku v okamžiku uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru věřiteli znám, měl být ve smlouvě samotné vyjádřen explicitně konkrétním číselným údajem bez nutnosti jeho dopočítávání z dalších číselných údajů obsažených ve smlouvě o spotřebitelském úvěru.

Jelikož výši Poplatku za sjednání smlouvy lze ze Smlouvy o úvěru zjistit pouze po provedení základních matematických operací má finanční arbitr pochybnosti, že ze strany Instituce došlo k řádnému splnění informační povinnosti podle § 6 odst. 1 ve spojení s přílohou č. 3 písm. i) zákona o spotřebitelském úvěru. Zákon o spotřebitelském úvěru však s porušením této povinnosti nespojuje neplatnost smlouvy o úvěru ani smluvního ujednání, které je takovým nedostatkem dotčeno.

Finanční arbitr proto uzavírá, že ujednání o Poplatku za zpracování úvěru je z hlediska projevené vůle smluvních stran dostatečně určité, když ze samotného smluvního ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy je nepochybné, kdo tento právní úkon činí a co je jeho předmětem, tj. náhrada nákladů, které Instituci vznikly v souvislosti s uzavřením Smlouvy o úvěru a poskytnutím účelově vázaného úvěru, oproti závazku Navrhovatele za tuto činnost uhradit Instituci úplatu.

8.4 Splatnost Poplatku za sjednání smlouvy

Ve Smlouvě o úvěru i v Obchodních podmínkách ujednání o splatnosti Poplatku za sjednání smlouvy absentuje. V úvahu tak přicházejí dva možné výklady. Buď neuvedení konkrétního data splatnosti Poplatku za sjednání smlouvy znamená, že je splatný hned a v celé výši (podobně jako tomu je ohledně čerpání jistiny na pořízení Automobilu), anebo je splatný až v jednotlivých splátkách, jak dovozuje Navrhovatel.

Uzavřením Smlouvy o úvěru podle jejího článku „I. Smlouva o úvěru (Smlouva)“ Navrhovatel vyjádřil svůj výslovný souhlas být v plném rozsahu vázán také Přehledem plateb. Přehled plateb představuje tabulku, v níž se nachází mj. sloupeček „Poplatek za sjednání smlouvy ve splátce“, v němž je v každém řádku uvedena částka 1.091,99 Kč. Pod tabulkou je pak součet 52.415,00 Kč (pozn. finančního arbitra – správně by součet všech 48 řádků s částkou 1.091,99 Kč měl být 52.415,52 Kč, tato částka tedy byla zaokrouhlena na celé Kč dolů).

Podle Přehledu plateb byl Poplatek za sjednání smlouvy ve výši 52.415,- Kč lineárně rozložen do měsíčních splátek, ve kterých vedle anuitních splátek úvěru na pořízení osobního automobilu je právě i platba Poplatku za sjednání smlouvy. Celková měsíční splátka úvěru podle Přehledu plateb činí 13.292,- Kč, což odpovídá anuitnímu splácení spotřebitelského úvěru ve výši 449.501,- Kč úročeného výpůjční úrokovou sazbou 18,37 % p. a. ve 48 měsíčních splátkách při použití konvence úročení 30E/360. Není tedy možné říci, že měsíční splátky sestávají z anuitní splátky úvěru ve výši 397.086,- Kč a rovnoměrně rozvržené splátky Poplatku za sjednání smlouvy. Navíc, pokud by Poplatek za sjednání smlouvy nebyl splatný hned, ale až průběžně za trvání smluvního vztahu, nebylo by nutné Navrhovateli v souvislosti s jeho placením o jeho výši navyšovat jistinu (obdobně jako obecně v případě průběžně placených poplatků za vedení či správu úvěru/úvěrového účtu nedochází v souvislosti s povinností platit takový poplatek k navýšení jistiny, ale pouze k navýšení nákladů spotřebitele na spotřebitelský úvěr).

Finanční arbitr ověřil i druhou variantu, a to splatnost Poplatku za sjednání smlouvy hned na začátku, v okamžiku uzavření Smlouvy o úvěru. Při tom vycházel z celkové výše spotřebitelského úvěru ve výši 449.501,- Kč. Pro účely pořízení Automobilu potřeboval Navrhovatel úvěr pouze ve výši 397.086,- Kč. Navrhovatel byl povinen hradit Poplatek za sjednání smlouvy. Pokud by byl povinen tento poplatek hradit průběžně v měsíčních splátkách, nepotřeboval by z důvodu jeho placení navyšovat jistinu spotřebitelského úvěru. Pouze za situace, kdy byl tento poplatek splatný okamžitě a Navrhovatel neměl na jeho zaplacení vlastní finanční prostředky, musela by Instituce Navrhovateli vedle úvěru na pořízení Automobilu poskytnout i úvěr na zaplacení Poplatku za sjednání smlouvy.

Podle článku III. písm. A) Smlouva o úvěru bodu. 2. Způsob akceptace žádosti Obchodních podmínek měla Instituce úvěr poskytnutý Navrhovateli na základě Smlouvy o úvěru uhradit přímo Prodávajícímu. Z celkové výše spotřebitelského úvěru 449.501,- Kč měla Instituce částku 397.086,- Kč uhradit Prodávajícímu jako doplatek kupní ceny. Instituce v řízení nedoložila, že by zbylou částku ve výši 52.415,- Kč jakýmkoliv způsobem vyplatila Navrhovateli, aby z ní následně splácel Poplatek za sjednání smlouvy. Naopak, tuto částku Instituce podle názoru finančního arbitra uhradila Prodávajícímu ke dni 20. 2. 2014 v rámci částky 87.358,- Kč, jak vyplývá z Faktury předložené Institucí, a částku odpovídající Poplatku za sjednání smlouvy tak použila na úhradu svých nákladů plynoucích ze závazkového vztahu s Prodávajícím. Z toho je zřejmé, že Navrhovatel čerpal úvěr i ve výši odpovídající tomuto poplatku, poplatek Instituci zaplatil, když peněžní prostředky nedostal od Instituce do své dispozice, ale byly poukázány Prodávajícímu bez toho, že by se Navrhovatel k placení takového poplatku Prodávajícímu zavázal.

Finanční arbitr nemůže tedy než uzavřít, že Poplatek za sjednání smlouvy byl započten ve smyslu § 1982 občanského zákoníku v okamžiku uzavření Smlouvy o úvěru. V jednotlivých měsíčních splátkách pak již Navrhovatel neplatil Poplatek za sjednání smlouvy, ale splácel jistinu spotřebitelského úvěru, která sestávala jednak z úvěru na pořízení Automobilu a jednak z úvěru na zaplacení Poplatku za uzavření Smlouvy o úvěru.

Po provedeném výkladu ujednání o Poplatku za sjednání smlouvy a souvisejících ustanovení Smlouvy o úvěru, resp. Obchodních podmínek finanční arbitra uzavírá, že Poplatek za sjednání smlouvy byl splatný v okamžiku uzavření Smlouvy o úvěru a Navrhovatel ho v tomto okamžiku uhradil.

Tomuto závěru svědčí i obsah Tabulky umoření předložený Institucí, ve které se měsíční splátka ve výši 13.292,- Kč sestává vždy z úmoru (*pozn. finančního arbitra myšleno úmoru úvěru ve výši 397.086,- Kč na pořízení Automobilu*), úmoru poplatku za uzavření smlouvy a úroku (*pozn. finančního arbitra - který odpovídá úroku ze spotřebitelského úvěru ve výši 449.501,- Kč, tedy jak úvěru na pořízení Automobilu, tak úvěru na zaplacení poplatku*). Z této tabulky současně finanční arbitr zjistil, že oproti údajům obsaženým v Přehledu plateb není rozložení Poplatku za sjednání smlouvy do jednotlivých splátek lineární, ale odpovídá anuitnímu splácení, kdy na počátku je placen vyšší úrok, takže poplatek je umořován částkami 747,40 Kč, 758,84 Kč, 770,46 Kč apod., zatímco v posledních 3 měsících splácení připadají na umoření Poplatku za sjednání smlouvy částky 1.480,87 Kč, 1.503,55 Kč a 1.526,62 Kč.

I když Tabulka umoření netvořila součást smluvní dokumentace a Instituce ji finančnímu arbitrovi předložila až na výzvu v průběhu řízení, považuje finanční arbitr údaje v ní uvedené za konzistentní s ostatními smluvními ujednáními, zejména co se týče celkové výše spotřebitelského úvěru, výpůjční úrokové sazby a jí odpovídající výše měsíční splátky. Naopak, Přehled plateb je podle názoru finančního arbitra v rozporu s těmito smluvními ujednáními, a proto z něj finanční arbitr vycházet nemůže.

8.5 Předčasné splacení úvěru a právo Navrhovatele na snížení celkových nákladů spotřebitelského úvěru

Podle § 15 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru platí, že „*[s]potřebitel je oprávněn spotřebitelský úvěr zcela nebo zčásti splatit kdykoliv po dobu trvání spotřebitelského úvěru. V takovém případě má spotřebitel právo na snížení celkových nákladů spotřebitelského úvěru o výši úroku a dalších nákladů, které by byl spotřebitel povinen platit v případě, kdy by nedošlo k předčasnému splacení spotřebitelského úvěru.*“ Celkovými náklady spotřebitelského úvěru jsou podle § 3 písm. e) zákona o spotřebitelském úvěru „*[v]eškeré náklady, včetně úroků, provizí, daní a veškerých dalších poplatků, které spotřebitel musí zaplatit v souvislosti se spotřebitelským úvěrem a které jsou věřiteli známy*“.

Navrhovatel je podle článku I. Obecná ustanovení bodu 7. Předčasné splacení Obchodních podmínek oprávněn zcela nebo zčásti kdykoliv splatit úvěr s tím, že úmysl předčasné splatit úvěr je povinen oznámit Instituci nejpozději v den, kdy je částka pro předčasné splacení připsána na účet Instituce. K předčasnému ukončení Smlouvy o úvěru z důvodu jejího předčasného splacení je podle tohoto ustanovení Obchodních podmínek nutná písemná dohoda obou smluvních stran, ve které bude odsouhlasena částka předčasného splacení.

Podle názoru finančního arbitra termín „*kdykoliv*“ použitý zákonodárcem v ustanovení § 15 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru znamená, že předčasné splacení úvěru nemůže být omezeno nebo podmíněno schválením věřitele spotřebitelského úvěru nebo dohodou smluvních stran. Předčasné splacení úvěru je ze své povahy jednostranným právním jednáním spotřebitele. Okamžikem předčasného splacení spotřebitelského úvěru je tedy okamžik, kdy spotřebitel oznámil věřiteli svůj úmysl předčasné splatit spotřebitelský úvěr a zároveň uhradil věřiteli částku potřebnou pro předčasné splacení úvěru. Spotřebitel má současně právo na snížení celkových nákladů spotřebitelského úvěru o náklady, jejichž splatnost by nastala až po okamžiku předčasného splacení (tj. budoucí náklady spotřebitelského úvěru).

Ujednání podle článku I. bodu 7. Obchodních podmínek o nutnosti dohody smluvních stran za účelem předčasného splacení úvěru, ve které bude odsouhlasena částka předčasného splacení, je tak v rozporu s právní normou obsaženou v ustanovení § 15 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru. Tuto normu, resp. normy obsažené v ustanoveních zákona o spotřebitelském úvěru, finanční arbitr pokládá za normy přijaté za účelem ochrany spotřebitele, které finanční arbitr chápe jako jedny ze stěžejních norem právního řádu, kdy otázky jimi upravené nemohou být ponechány na vůli smluvních stran. Podle § 1812 odst. 2 občanského zákoníku se „[k] ujednáním odchylujícím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele...nepřihlíží.“ Finanční arbitr dovozuje, že ujednání článku I. bodu 7. Obchodních podmínek ke Smlouvě o úvěru je absolutně neplatné, resp. se k němu podle ustanovení § 1812 odst. 2 nepřihlíží.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatel oznámil Instituci úmysl předčasně splatit svůj závazek ze Smlouvy o úvěru dopisem ze dne 21. 2. 2014 spolu s žádostí o zaslání informativní kalkulace předčasného splacení Smlouvy o úvěru. Na tuto žádost Navrhovatele Instituce následně reagovala dopisem ze dne 28. 2. 2014, ve kterém Navrhovatele informovala, že předčasné ukončení Smlouvy o úvěru je možné realizovat ke dni 24. 3. 2014 za částku 454.307,- Kč. Finanční arbitr tak má za prokázané, že o úmyslu Navrhovatele předčasně splatit spotřebitelský úvěr se Instituce dověděla nejpozději dne 28. 2. 2014. Z výpisu z Účtu Instituce za období od 17. 3. 2014 do 23. 3. 2014 finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel částku 454.307,- Kč uhradil na Účet Instituce již dne 20. 3. 2014.

Navrhovatel tedy předčasně splatil úvěr ze Smlouvy o úvěru dne 20. 3. 2014, tj. v den, kdy Instituce jako věřitel ze Smlouvy o úvěru znala vůli Navrhovatele předčasně splatit svůj dluh a současně měla od Navrhovatele k dispozici finanční prostředky. Smluvní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí ze Smlouvy o úvěru tak zanikl předčasným splacením dne 20. 3. 2014.

Pokud pak Navrhovatel a Instituce dne 24. 3. 2014 uzavřeli Dohodu o ukončení Smlouvy o úvěru, do které podle Instituce vtělili svou vůli stanovit konkrétní okamžik předčasného splacení úvěru ke dni 24. 3. 2014, je tato dohoda ve vztahu k zániku závazku ze Smlouvy o úvěru bezvýznamná, neboť závazek Navrhovatele již zanikl jeho splněním dne 20. 3. 2014. Shodně se vyjádřil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2104/2010, když judikoval, že „závazek, který zanikl, již nelze zrušit dohodou.“

Instituce tedy postupovala v rozporu se zákonem, pokud dluh Navrhovatele vyčíslila a předčasnou splátku úvěru, kterou obdržela od Navrhovatele, započítala na jeho dluh až ke dni 24. 3. 2014. Stejně tak v rozporu se zákonem Instituce žádala po Navrhovateli uzavření dohody o ukončení Smlouvy o úvěru (viz shora absolutní neplatnost článku I. bodu 7. Obchodních podmínek).

Součástí celkových nákladů Smlouvy o úvěru pak je i Poplatek za sjednání smlouvy, neboť z jeho povahy vyplývá, že Navrhovatel musel tento poplatek zaplatit v souvislosti s uzavřením Smlouvy o úvěru a zároveň byl tento poplatek Instituci znám. Navrhovatelovo právo na snížení celkových nákladů spotřebitelského úvěru ve smyslu § 15 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru se však na Poplatek za sjednání smlouvy nevztahuje, neboť tento poplatek Navrhovatel uhradil již dne 24. 1. 2014, tedy nikoliv po okamžiku předčasného splacení, jak zmíněné zákonné ustanovení předpokládá.

8.6 Výpočet částky určené k předčasnému splacení úvěru

Za dobu trvání smluvního vztahu ze Smlouvy po úvěru Navrhovatel Instituci uhradil dne 24. 2. 2014 jednu řádnou splátku úvěru. Navrhovatel svůj dluh ze Smlouvy o úvěru předčasně splatil ještě před splatností 2. řádné splátky.

V případě předčasného splacení úvěru je tak Navrhovatel povinen zaplatit Instituci část nesplacené jistiny a dále fragment úroku za období od poslední řádné splátky do dne předčasného splacení, tj. od 24. 2. 2014 do 20. 3. 2014. Kromě toho má Instituce podle § 15 odst. 2 zákona o spotřebitelském úvěru právo na náhradu nutných a objektivně odůvodněných nákladů, které jí vznikly v přímé souvislosti s předčasným splacením. Výše náhrady těchto nákladů pak podle § 15 odst. 3 nesmí přesáhnout 1 % z předčasně splacené části celkové výše spotřebitelského úvěru, přesahuje-li doba mezi předčasným splacením a sjednaným koncem spotřebitelského úvěru jeden rok.

Aby bylo možné určit výši částky potřebné k předčasnému splacení předmětného úvěru, finanční arbitr musel zkoumat, podle jaké konvence úročení Instituce úvěr úročila.

Vzhledem k tomu, že zákon o spotřebitelském úvěru nestanoví, jakou konvenci úročení je třeba při úročení spotřebitelského úvěru použít, její volba je na dohodě smluvních stran. Zkoumáním smluvní dokumentace však finanční arbitr zjistil, že Smlouva o úvěru ujednání smluvních stran o použití konvence úročení 30E/360 pro daný úvěr neobsahuje.

Nicméně, podle výše uvedeného zjištění finančního arbitra, parametrům úvěru uvedeným ve Smlouvě o úvěru, tj. úvěru ve výši 449.501,- Kč úročeném úrokovou sazbou 18,37 % p. a. a splatném ve 48 měsíčních splátkách ve výši 13.292,- Kč, odpovídá konvence úročení 30/360, resp. 30E/360.

Podpisem Smlouvy o úvěru vyjádřil Navrhovatel souhlas s jejími podmínkami, a podle názoru finančního arbitra tedy implicitně i s konvencí úročení. Vzhledem k tomu, že občanský zákoník ani zákon o spotřebitelském úvěru neupravují povinnost věřitele spotřebitelského úvěru používat pro úročení úvěru určitou konvenci úročení a Navrhovatel s použitím konvence úročení 30E/360 souhlasil, má finanční arbitr za to, že použití konvence úročení 30E/360 je sjednána v souladu se zákonem.

Obecně, konvence úročení je způsob výpočtu úrokové doby, tj. doby, po kterou je úročen uložený kapitál, v tomto případě peněžní prostředky poskytnuté Institucí Navrhovateli ve formě úvěru. Pro výpočet úrokové doby existuje několik typů konvencí úročení, a to ACT/365, která při výpočtu úrokové doby počítá s rokem o 365 dnech a počtem dnů v měsíci odpovídajícimu skutečnému kalendářnímu počtu dní, za který je úrok počítán; dále ACT/360, která počítá s rokem o 360 dnech a počtem dnů v měsíci odpovídajícimu skutečnému kalendářnímu počtu dní a konečně konvence 30/360, resp. 30E/360, která při výpočtu úrokové doby počítá s rokem o 360 dnech a měsícem o 30 dnech.

Pro výpočet výše úroků podle konvence úročení 30E/360 platí rovnice:

$$\text{úrok} = \text{výše nesplacené jistiny} \cdot \text{úroková sazba} \cdot \frac{t(30)}{360}$$

kdy *úroková sazba* je vyjádřena desetinným číslem a *t* je počet dní, po který byla jistina úročena. Počet dní úrokové doby se s ohledem na to, že každý měsíc má podle konvence úročení 30 dní, počítá následovně:

$$t = 360 \cdot (R2 - R1) + 30 \cdot (M2 - M1) + (D2 - D1)$$

kdy *D1.M1.R1* představuje počáteční datum úročení a *D2.M2.R2* představuje koncové datum úročení s tím, že v případě, že by *D1* nebo *D2* bylo rovno 31, se do rovnice dosazuje 30.

Aby finanční arbitr mohl zjistit výši dluhu Navrhovatele ze Smlouvy o úvěru ke dni 20. 3. 2014 a tedy i částky potřebné k jeho splacení, musel nejdříve zjistit, jaká byla k tomuto dni výše nesplacené jistiny, resp. jaká byla výše nesplacené jistiny po první řádné splátce úvěru.

Finanční arbitr provedl výpočet úroku za období od čerpání úvěru do první řádné splátky, tj. od 24. 1. 2014 do 24. 2. 2014. Rovnice pro výpočet úroku za období od 24. 1. 2014 do 24. 2. 2014 tedy po dosazení konkrétních hodnot vypadá následovně:

$$\text{úrok} = 449.501 \cdot 0,1837 \cdot \frac{t}{360}$$

kdy *t* se rovná:

$$t = 360 \cdot (2014 - 2014) + 30 \cdot (2 - 1) + (24 - 24)$$

Podle vlastního výpočtu finančního arbitra tak částka úroku ve výši 18,37 % p. a. z úvěru ve výši 449.501,- Kč za období od 24. 1. 2014 do 24. 2. 2014 činí 6.881,11 Kč a částka úmoru 6.410,89 Kč, přičemž výše nesplacené jistiny je 443.090,11 Kč.

Finanční arbitr poté přistoupil k výpočtu úroku za období od první řádné splátky do dne předčasného splacení, tj. od 24. 2. 2014 do 20. 3. 2014, přičemž postupoval rovněž podle výše uvedené rovnice, která po dosazení konkrétních hodnot vypadá následovně:

$$\text{úrok} = 443.090,11 \cdot 0,1837 \cdot \frac{t}{360}$$

kdy *t* se rovná:

$$t = 360 \cdot (2014 - 2014) + 30 \cdot (3 - 2) + (20 - 24)$$

Finanční arbitr tedy zjistil, že *t* = 26, tj. že počet úročených dní od 24. 2. 2014 do 20. 3. 2014 se podle konvence úročení 30E/360 rovná 26. Konvence úročení 30E/360 totiž předpokládá, že každý měsíc v roce má 30 dní, a tudíž i únor roku 2014 měl podle této konvence úročení 30 dní, byť skutečný kalendářní počet dní tohoto měsíce činil pouze 28 dní. Rovnice pro výpočet úroku za období od 24. 2. 2014 do 20. 3. 2014 proto po dosazení hodnoty *t* vypadá následovně:

$$\text{úrok} = 443.090,11 \cdot 0,1837 \cdot \frac{26}{360}$$

a tudíž fragment úroku za období od poslední řádné splátky úvěru dne 24. 2. 2014 do dne 20. 3. 2014 z nesplacené jistiny ve výši 443.090,11 Kč činí 5.878,57 Kč.

Náhrada nákladů Instituce podle § 15 odst. 2 zákona o spotřebitelském úvěru pak v tomto případě činí 1 % z předčasně splacené části celkové výše spotřebitelského úvěru. Celkovou výši spotřebitelského úvěru je podle § 3 písm. k) zákona o spotřebitelském úvěru souhrn všech

částek, jež jsou dány spotřebiteli k dispozici, tj. nesplacená jistina ve výši 443.090,11 Kč. Náhrada nákladů Instituce tedy nesmí přesáhnout 4.430,90 Kč.

Částka potřebná pro předčasné splacení úvěru tedy ke dni 20. 3. 2014 činila celkem 453.399,58 Kč (tj. nesplacená jistina 443.090,11 Kč + úrok 5.878,57 Kč + náhrada nákladů 4.430,90 Kč).

Jak finanční arbitr uvedl shora, postup Instituce byl nesprávný, když po Navrhovateli v rámci částky potřebné pro předčasné splacení úvěru žádala úhradu úroků z úvěru za období od 24. 2. 2014 až do dne 24. 3. 2014, a proto byla nesprávná i částka 454.307,- Kč potřebná podle tvrzení Instituce pro předčasné splacení dluhu Navrhovatele.

Instituce finančnímu arbitrovi předložila i hypotetický výpočet částky potřebné pro předčasné splacení dluhu Navrhovatele ke dni 20. 3. 2014, když tvrdila, že šlo o částku 453.338,- Kč (z toho jistina 443.091,45 Kč, náhrada nákladů 4.431,- Kč a úrok 5.815,12 Kč). Finanční arbitr pro úplnost zkoumal i tento výpočet a zjistil, že Instituce by ani v tomto případě nepostupovala správně, neboť fragment úroku počítá tak, že roční úrokovou sazbu úvěru vydělí dvanáctí, resp. vynásobí 30/360, následně vynásobí podílem počtu úročených dní (tj. dní mezi řádnou splátkou 24. 2. 2014 a dnem předčasného splacení 20. 3. 2014) na počtu dní v rozhodném období (tj. dní mezi řádnými splátkami 24. 2. 2014 a 24. 3. 2014) tedy 24/28 a konečně vynásobí výši dlužné jistiny 443.091,45 Kč, přičemž tento způsob výpočtu lze vyjádřit rovnicí:

$$\text{úrok} = \text{výše nesplacené jistiny} \cdot \text{úroková sazba} \cdot \frac{30}{360} \cdot \frac{24}{28}$$

Takový postup však konvenci úročení 30E/360 neodpovídá, resp. neodpovídá žádné výše uvedené konvenci úročení (srovnej www.finmat.cz/urokova-doba/, publikace Radová, J., Dvořák, P., Málek, J. Finanční matematika pro každého. 8. rozšířené vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2013, 304 s.).

Finanční arbitr uzavírá, že Instituce v rozporu s § 15 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru neumožnila Navrhovateli předčasné splacení dluhu v okamžiku, kdy znala jeho vůli tento dluh předčasné splatit a zároveň měla k dispozici odpovídající finanční prostředky, tj. dne 20. 3. 2014, a bez právního důvodu žádala po Navrhovateli úhradu úroků z úvěru do 24. 3. 2014.

Občanský zákoník v § 2991 odst. 2 stanoví, že „[b]ezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám“. Podle ustanovení § 2991 odst. 1 občanského zákoníku pak platí, že „[k]do se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil.

Částka 907,42 Kč (tj. 454.307,- Kč - 453.399,58 Kč), kterou Navrhovatel zaplatil Instituci nad rámec částky potřebné k předčasnému splacení úvěru, tak představuje majetkový prospěch Instituce získaný plněním bez právního důvodu ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku a Instituce proto musí podle § 2991 odst. 1 občanského zákoníku Navrhovateli tuto částku vydat.

9 K výrokům nálezů

Finanční arbitr zjistil, že Poplatek za sjednání smlouvy Navrhovatel uhradil již při sjednání Smlouvy o úvěru prostřednictvím úvěru, který Navrhovateli Instituce poskytla na úhradu tohoto

poplatku. Ustanovení § 15 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru tak nelze na tento poplatek použít, neboť se nejedná o náklad spotřebitelského úvěru, k jehož úhradě by byl Navrhovatel povinen až po okamžiku předčasného splacení svého dluhu. Instrukce se tedy jeho přijetím bezdůvodně neobohatila a neobohatila se ani přijetím předčasné splátky úvěru na poplatek.

Instrukce nicméně postupovala v rozporu se zákonem, když částku 454.307,- Kč uhrazenou Navrhovatelem dne 20. 3. 2014 jako částku určenou pro předčasné splacení závazku ze Smlouvy o úvěru započítala na předčasné splacení úvěru až dne 24. 3. 2014. Peněžní prostředky ve výši 907,42 Kč představující úrok z úvěru za období od 20. 3. 2014 do 24. 3. 2014, které Navrhovatel zaplatil Instrukci nad rámec částky potřebné k předčasnému splacení úvěru, je proto Instrukce povinna vydat Navrhovateli z titulu bezdůvodného obohacení, tak jak finanční arbitr rozhodl ve výroku I.

Návrh v částce 50.415,59 Kč pak finanční arbitr ve výroku II. zamítl.

Jelikož finanční arbitr v nálezu částečně vyhověl Navrhovateli, ukládá zároveň Instrukci ve výroku III. tohoto nálezu v souladu s ustanovením § 17a zákona o finančním arbitrovi sankci. Toto ustanovení pak zároveň stanoví výši ukládané sankce, která činí 10 % z částky, kterou je Instrukce podle nálezu povinna zaplatit Navrhovateli, přičemž pokud je takto vypočtená sankce nižší než 15.000,- Kč, je finanční arbitr povinen uložit sankci právě ve výši 15.000,- Kč. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instrukce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku tohoto nálezu.

Finanční arbitr na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

P o u č e n í :

Účastník řízení může proti tomuto nálezu podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi podat do 15 dnů od jeho doručení tomuto účastníku řízení písemně odůvodněné námítky k finančnímu arbitrovi, přičemž platí, že včas podané námítky mají odkladný účinek.

Tento náleze je podle § 17 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi v případě, že Instrukce dobrovolně nesplní povinnost tímto náleze uloženou, soudně vykonatelný podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, jakmile uplyne lhůta k plnění v tomto náleze Instrukci uložená.

V Praze dne 12. 10. 2015

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr